

RIKET

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Sveriges äldsta och största undersökning av småföretagarnas uppfattningar och förväntningar om konjunkturen.

Hösten 2009

Företagarna och Swedbank i samarbete

företagarna[®]

Swedbank

Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Underlaget för barometern utgörs av intervjuer med småföretag. Därmed är det företagarnas egen uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i redovisade index för konjunkturen.

Undersökningen, som genomförts sedan 1985, omfattar denna gång 4 150 företag inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. De läsare som är intresserade av undersökningsmetodik och OH-bilder kan hämta hem materialet från respektive organisations hemsida.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Swedbank och Företagarna. Jörgen Kennemar (Swedbank), Lars Jagrén, Niclas Berg och Lotta Norberg (Företagarna) är författare till denna rapport. Vid genomförandet av intervjuerna har SIFO Research International medverkat.

Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till kunskapen om de små företagens betydelse för den svenska ekonomin.

Swedbank och Sparbankerna

Företagarna

Innehåll

Sammanfattning	3
Optimistiska småföretag efter konjunkturaset 2009	4
Fallet i orderingången har stannat av	5
Omsättningstappet förutses upphöra 2010	6
Sysselsättningsnedgången har accelererat men bromsas nu upp	6
Företag med hushåll som slutkund klarar sig bättre	7
Lönsamheten pressas ytterligare	8
Konjunkturläget i olika branscher	9
Stimulanser ger tillväxt i byggsektorn	9
Splittrat konjunkturläge bland de varuförmedlande företagen	10
Fortsatt tillväxt i tjänsteföretag	10
Stora länsvisa skillnader i småföretagskonjunkturen	11
Tillväxtmöjligheter och tillväxthinder	12
Vart fjärde företag har likviditetsproblem	14
Offensiva satsningar trots djup lågkonjunktur	14
Förbättringar i företags- och konjunkturklimatet	15

Nettotal och konjunkturindikatorn

Nettotal: För att underlätta snabba svar på intervjufrågorna ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring eller annan statistik.

- a) ja eller nej
- b) större, oförändrad eller mindre

Svaren räknas om till procentandelar och företagen vägs samman efter antal anställda eller förädlingsvärde. För att underlätta tolkningen av de frågor som besvaras enligt b) redovisas ett uttryck som direkt anger den inträffade eller förväntade förändringens riktning och styrka. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar (ökat/större) och negativa (minskat/mindre) benämns nettotal

Konjunkturindikatorn: Nettotalen för beställningar, sysselsättning och omsättning läggs samman och bildar konjunkturindikatorn.

Sammanfattning

- Konjunkturedgången för landets småföretag (1-49 anställda) fortsätter och sprider sig till allt fler branscher. Den samlade konjunkturindikatorn, som är en summering av nettotalen för beställningar, omsättning och sysselsättning, sjönk till minus 8 jämfört med 14 i vårbarometern och tangerar därmed 1992 års bottenivåer.
- Småföretagens optimism för nästa år är emellertid utbredd. Konjunkturindikatorn förutses stiga till 95, driven av en stigande orderingång och ökande omsättning. Sysselsättningsfallet förväntas upphöra, då fler företag planerar en oförändrad eller utökad personalstyrka. Den kraftiga uppgången i konjunkturindexet skall dock tolkas med viss försiktighet eftersom den förväntade ökningen sker från en låg nivå.
- De regionala skillnaderna både avseende den faktiska utvecklingen och framtidsförväntningarna är stora, vilket delvis kan förklaras av variationer i näringslivets branschsammanställning.
- Den djupa konjunkturedgången har lett till att 38 % av småföretagen anser att lönsamheten har försämrats under de senaste tolv månaderna. För nästa år förutser 45 % av företagen en lönsamhetsförbättring.
- 64 % av företagen anser att det finns goda utsikter att expandera jämfört med 60 % i vårbarometern.
- Omkring 30 % av småföretagen anser att svag efterfrågan är det enskilt största tillväxthindret. Bristen på arbetskraft är fortfarande ett betydande hinder för en expansion (15 % av företagen) trots det svaga arbetsmarknadsläget. Mer än vart femte företag har tackat nej till order på grund av brist på arbetskraft, vilket är en oförändrad andel jämfört med vårbarometern.
- Vart fjärde företag har haft tillfälliga likviditetsproblem det senaste halvåret, där svag efterfrågan och sena betalningar är de främsta orsakerna.
- Lågkonjunkturen har inte hindrat småföretagen från att satsa på nya produkter och nya marknader. 31 % av företagen har investerat i nya produkter/tjänster och 37 % i nya marknader/marknadssegment vilket på sikt stärker företagets framtida konkurrenskraft.

Småföretagsbarometern hösten 2009

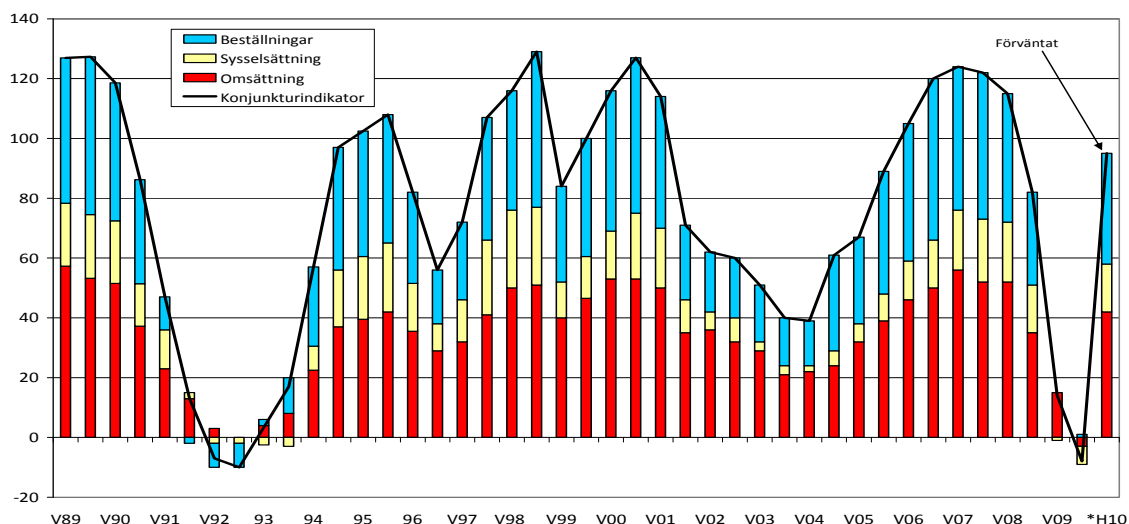
Optimistiska småföretag efter konjunkturaset 2009

Konjunkturläget för de svenska småföretagen (1-49 anställda) fortsätter att försvagas. Den globala finanskrisen och dess effekter på den reala ekonomin har fått en allt större inverkan på de svenska småföretagen och konjunkturbedgången har spridit sig till fler branscher. Konjunkturindikatorn, som är en summering av nettotalen för beställningar, omsättning och sysselsättning, sjönk till minus 8 i höstens undersökning jämfört med 14 i vårbarometern. Det innebär att index tangerar 1992 års rekordlåga nivåer. Höstens barometer visar dock på att försämringen i småföretagskonjunkturer inte är lika brant som i vårens undersökning, då konjunkturindikatorn sjönk med hela 68 indexenheter jämfört med 22 indexenheter i höstens Småföretagsbarometer.

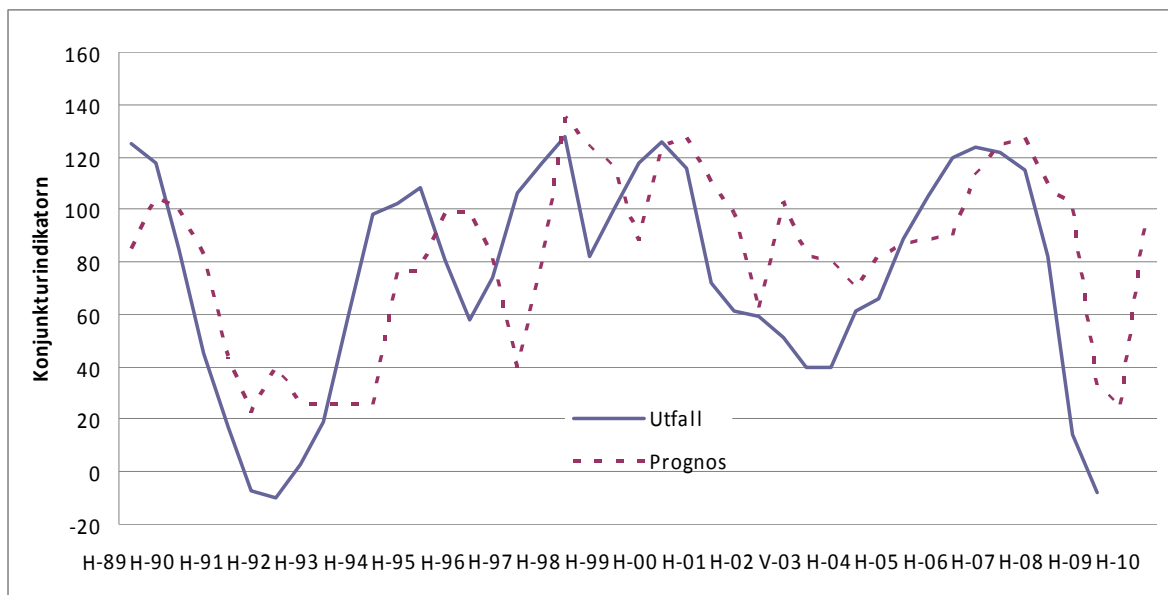
Att konjunkturbotten sannolikt har passerats för denna gång återspeglas inte minst i företagens planer inför de kommande tolv månaderna. Småföretagarna har blivit mer optimistiska under hösten jämfört för ett halvår sedan. Baserat på företagarnas egna bedömningar förutses konjunkturindikatorn stiga från minus 8 till 95, vilket är högre än genomsnittet för perioden 1989-2008

Den expansiva ekonomiska politik som nu bedrivs i Sverige och i ett stort antal andra länder är sannolikt en bidragande orsak till småföretagarnas optimism. Ökade infrastrukturinvesteringar, rekordlåga nominella räntor, men också en avslutad lagerneddragning i näringslivet, har resulterat i en återhämtning i konjunkturer under sommaren och hösten, om än från en låg nivå. Det har också lett till att tillväxtutsikterna för 2010 har justerats upp både internationellt och för svensk ekonomi. Samtidigt vilar dock konjunkturuppgången på en bräcklig grund. Risken för bakslag kan inte uteslutas när väl stimulanspaketet dras tillbaka såvida inte den underliggande efterfrågan tar fart. Denna risk är sannolikt högre i omvärlden än i Sverige med tanke på våra relativt sett goda statsfinanser. En hög arbetslöshet och överkapacitet i stora delar av näringslivet kan äventyra återhämtningen i konjunkturer.

Konjunkturindikatorn för samtliga företag

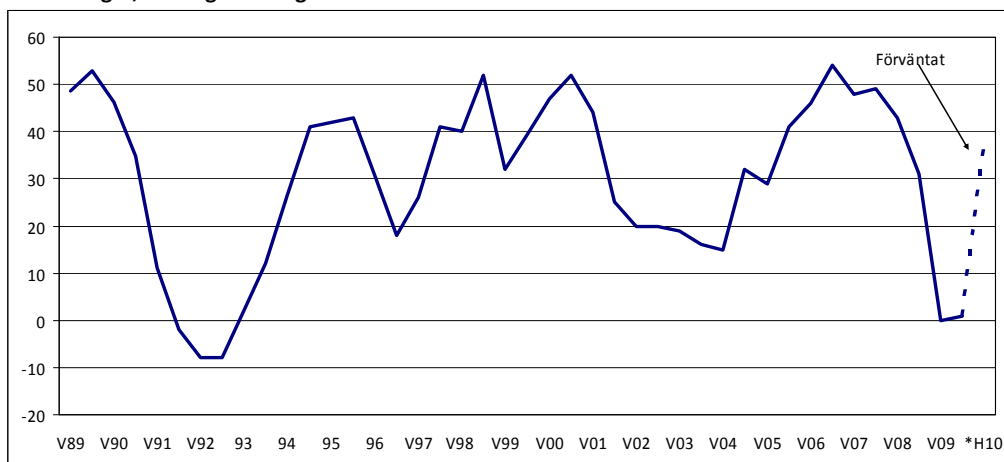
Konjunkturindikator plan och utfall

Fallet i orderingen har stannat av

Orderingen för de svenska småföretagen har trendmässigt försvagats sedan 2006/07. Den djupa lågkonjunktoren har lett till nettotalet för beställningar har kommit ned till de lägsta nivåerna sedan 1992. Läget är inte lika bekymmersamt som under 90-talskrisen, vilken präglades av stram finanspolitik och höga realräntor. Höstbarometern visar att den långvariga försvagningen i företagens ordergång har bromsats upp, något som kan vara en första indikation på att efterfrågan håller på att stabiliseras. Nettotalet för orderingen blev marginellt högre i höstbarometern jämfört med i våras. Skillnaden mellan de företag som redovisar en ökad ordergång respektive en minskning är liten, vilket tyder på att konjunkturedgången har slagit relativt olika mot småföretagen. Vart tredje företag anser att orderingen har ökat det senaste året medan 30 % redovisar krympande beställningar. Att nettotalet för orderingen inte fortsatte att sjunka förklaras huvudsakligen av de varuproducerande företagen och i synnerhet byggsektorn där antalet nya order ökade. För tjänsteföretagen blev utvecklingen den omvända.

Beställningar, samtliga företag

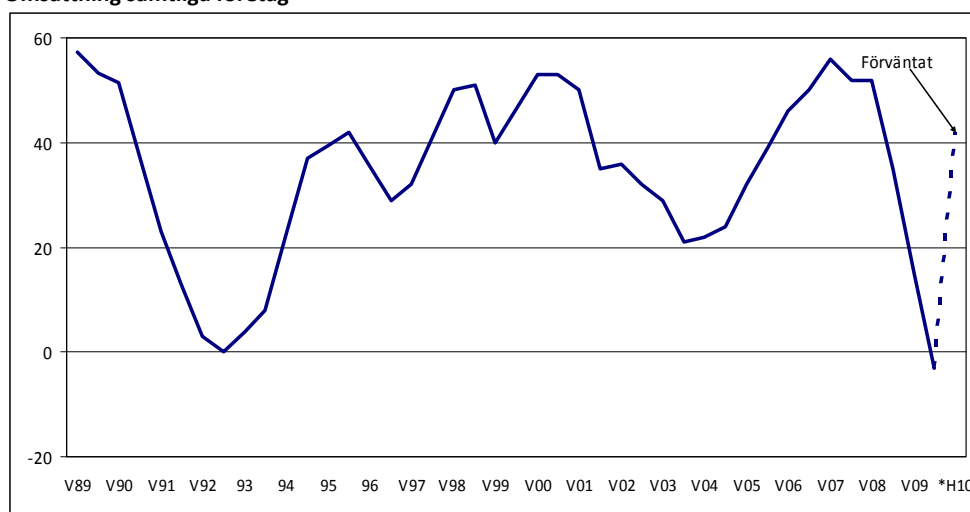

Småföretagarna har blivit mer optimistiska om det framtida orderläget jämfört med för ett halvår sedan. Hela 46 % av företagen förutser att antalet beställningar kommer att stiga under de kommande tolv månaderna, vilket är en ökning från 32 % i vårbarometern. Även andelen som förväntar en fallande orderingång krymper kraftigt från vart tredje företag till måttliga åtta procent. Nettotalet stiger därmed till 37, vilket skulle innebära att indexet hamnar på de nivåer som rådde hösten 2008, innan den globala finanskrisen fördjupade konjunkturedgången. Den kraftiga uppgången i indexet skall dock tolkas med viss försiktighet eftersom den förväntade ökningen i antalet ordrar sker från en låg nivå.

Omsättningstappet förutses upphöra 2010

Det svaga orderläget har satt djupa avtryck i småföretagens omsättning. Denna delkomponent i konjunkturindikatorn svarade för den största försämringen jämfört med i vårbarometern, ett nettotalfall från 15 till minus 3. Det betyder att andelen företag, som redovisar en minskad omsättning fortsätter att öka på bekostnad av dem som anger en stigande omsättning. För första gången i Småföretagsbarometerns historia är det en övervikt av företag som uppvisar en krympande omsättning. Det är endast i de tjänsteproducerande företagen som nettotalet alltjämt ligger ovanför 0-strecket. Småföretagarna förutser att omsättningen kommer att stärkas under de närmaste tolv månaderna, vilket är i linje med den förväntade orderingången. Drygt vart annat företag bedömer att omsättningen kommer att vara högre om ett år, medan endast 11 % tror på en minskning. Nettotalet stiger till 42 och är därmed väsentligt högre än de förväntningar som gällde i våras då motsvarande siffra var 9.

Omsättning samtliga företag

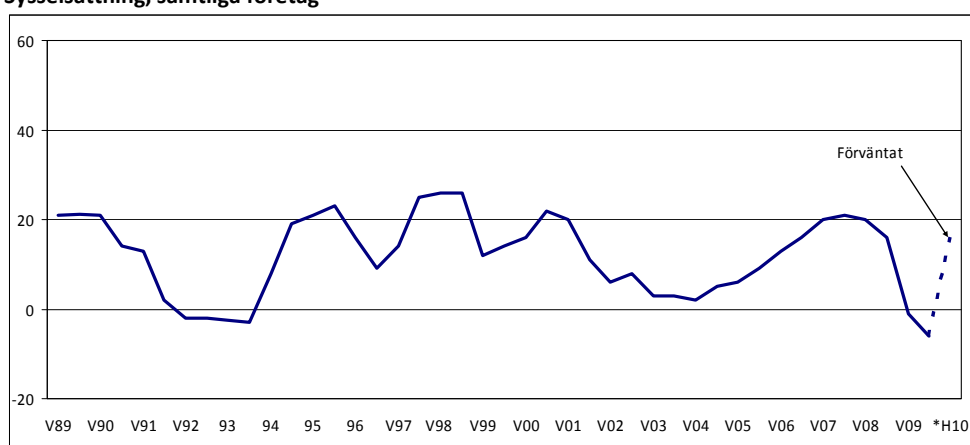

Sysselsättningsnedgången har accelererat men bromsas nu upp

För andra mätningen i rad sjunker nettotalet för sysselsättningen, från minus 2 i vårbarometern till minus 6 i höstens undersökning. Det är en påtaglig omsvängning på arbetsmarknaden jämfört med hösten 2008 då nettotalet pendlade kring 17. Konjunkturedgången har nu blivit så pass kraftig och långvarig att småföretagen tvingas anpassa arbetsstyrkan till den lägre produktionen. Vart fjärde företag har färre antal anställda jämfört med för ett år sedan. Anpassningen av personalstyrkan omfattar en större grupp företag än vid tidigare konjunkturedgångar, vilket dels tyder på en ökad flexibilitet i företagen, dels visar det tydligt krisens djup. Det är speciellt industriföretagen som har dragit ned personalstyrkan. Tjänsteföretagen fortsätter att nyanställa, om än i en avtagande takt. Den nedåtgående sysselsättningstrenden i småföretagen påverkar även den svenska arbetsmarknaden i stort, eftersom merparten av de nya jobben skapas i de mindre bolagen.

Redan i våras fanns det förväntningar om att nyanställningsbehovet i småföretagen skulle stabiliseras trots en vikande lönsamhet. I höstens barometer har anställningsplanerna blivit mer expansiva. Vart fjärde företag räknar med att ha fler sysselsatta om ett år jämfört med en femtedel i vårbarometern. Samtidigt mer än halveras andelen företag som planerar neddragningar i antalet anställda. Det bidrar till att nettotalet för sysselsättningen stiger till 16 och är därmed tillbaka till de nivåer som rådde för ett år sedan. Två tredjedelar räknar med att kunna bibehålla personalstyrkan. Risken på arbetsmarknaden ligger på nedåtsidan, inte minst om småföretagens lönsamhet fortsätter att försämrans. Att det finns ett nyrekryteringsbehov belyses av att det alltså råder arbetskraftsbrist i småföretagen. Samtidigt uppger en femtedel av företagen att de tvingats tacka nej till order på grund av brist på lämplig arbetskraft, vilket är en oförändrad andel jämfört med i vårbarometern. Den djupa lågkonjunkturen och en svag arbetsmarknad det senaste året har bidragit till att rekryteringssvårigheterna för småföretagen inte är lika utbredd som under hösten 2008 då drygt var tredje företag tackade nej till nya order.

Sysselsättning, samtliga företag

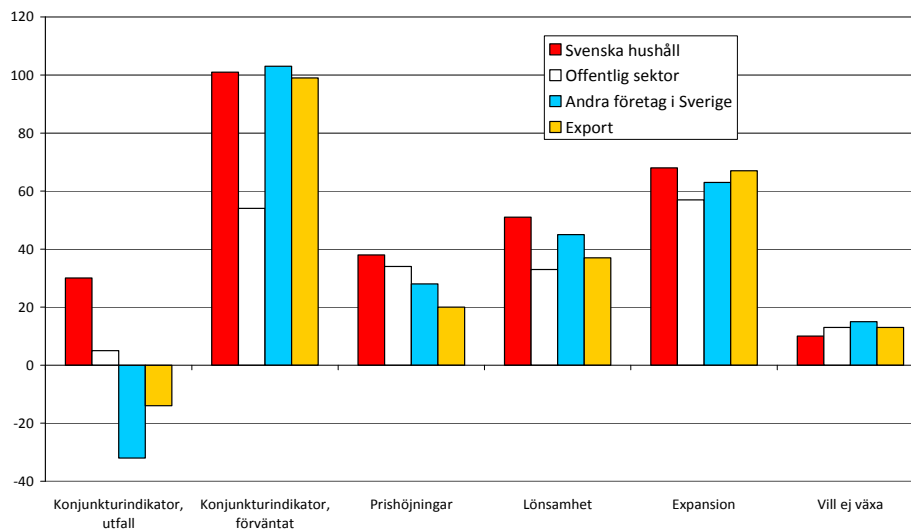

Företag med hushåll som slutkund klarar sig bättre

Ett annat sätt att belysa småföretagsutvecklingen är att analysera de mindre företagen utifrån deras huvudsakliga slutkunder. Mätt på detta sätt uppvisar företag med försäljning mot svenska hushåll en högre aktivitet under de senaste tolv månaderna än övriga näringslivet. Konjunkturindikatorn för denna grupp blev 30, vilket är en ökning från 10 i våras. Småföretag med huvudsaklig försäljning till andra svenska företag och de med exportverksamhet har drabbats hårdast av konjunkturedgången. Även lönsamheten har utvecklats svagare inom denna del av näringslivet, vilket kan leda till ytterligare personalnedskärningar den närmaste framtiden.

De konjunkturrella skillnaderna förväntas minska under det närmaste året. Företag med försäljning till andra företag är mest optimistiska efter det kraftiga konjunkturfallet det senaste året och konjunkturindikatorn beräknas stiga till 103. Därefter följer de bolag som har de svenska hushållen som viktigaste marknad. Förväntningar om en starkare omvärldskonjunktur bidrar även till att aktiviteten bland exportföretagen bedöms ta fart. Den del av näringslivet som antas växa svagare relativt andra branscher är företag med försäljning mot den offentliga sektorn. Många kommuner och landsting har tvingats till besparingar när skatteintäkterna minskar och arbetslösheten stiger. Det är därför inte förvånande att den svaga efterfrågan är det enskilt största tillväxthindret för företagen. Företag som planerar prishöjningar under de närmaste tolv månaderna är vanligast förekommande för företag med koppling till den svenska marknaden, medan exportföretagen har en mer återhållsam prisstrategi.

Konjunkturläget i småföretagen utifrån deras slutkunder

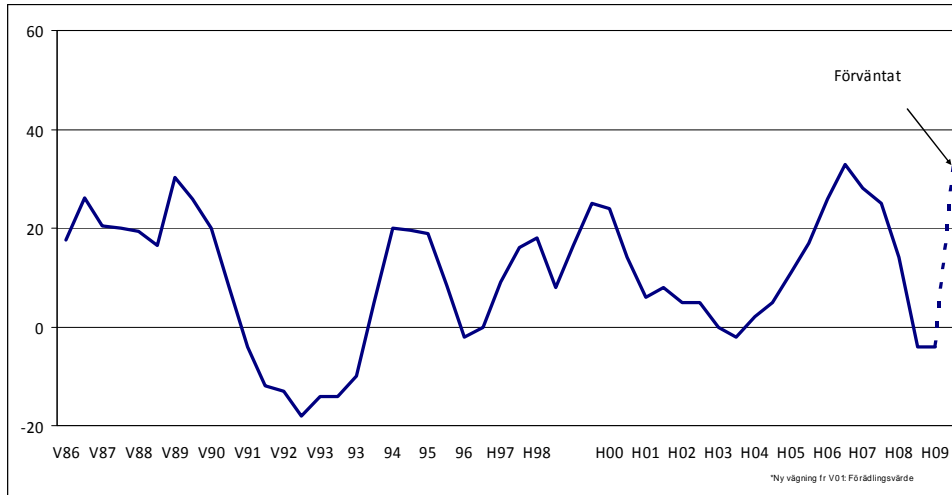
Lönsamheten pressas ytterligare

Den djupa lågkonjunkturen har lett till att den finansiella situationen för landets småföretag har försämrats. Närmare 40 % bedömer att lönsamheten har minskat under den gångna tolv månadersperioden, jämfört med 27 % som anser att den har ökat. Nettotalet föll till minus 12 från minus 7 i våras. Det är andra mätningen i rad som det är en övervikt av företag med försämrade finansiella resultat. Även om de ekonomiska förutsättningarna har försvagats, är lönsamhetsproblemen ännu inte lika alarmerande som i början av 1990-talet, då småföretagens bedömning om lönsamheten var väsentligt mer negativ. Nettotalet för lönsamheten pendlade då kring minus 15. Det var också en period med kraftigt stigande antal företagskonkurser.

Småföretagen har sedan vårbarometern skruvat upp sina lönsamhetsförväntningar. Den förväntade konjunkturuppgången innebär att 45 % av företagarna anser att lönsamheten kommer att förbättras de kommande tolv månaderna och endast 13 % bedömer att den kommer att försämrats. Nettotalet stiger till 33 och avviker därmed tydligt från i våras då tudelningen mellan dem som förutsåg en förbättring respektive en försämring av lönsamheten var stor. Den kraftiga omsvängningen i synen om den framtida lönsamhetsutvecklingen tyder bland annat på att rationaliseringstakten bland småföretagen har intensifierats under 2009 och förutses ge positiva resultat den närmaste tiden samtidigt som konjunkturbilden ljusnar. En annan slutsats är att många småföretag anser sig komma att lyckas i sina satsningar på nya produkter och marknader.

Småföretagarna är försiktiga med att höja sina försäljningspriser trots förväntningar om en konjunkturåterhämtning. Omkring vart tredje företag planerar att höja sina försäljningspriser det närmaste året, vilket är i stort sett samma andel som i våras. Majoriteten av småföretagarna (57 %) förutser dock oförändrade priser.

Lönsamhet, samtliga företag

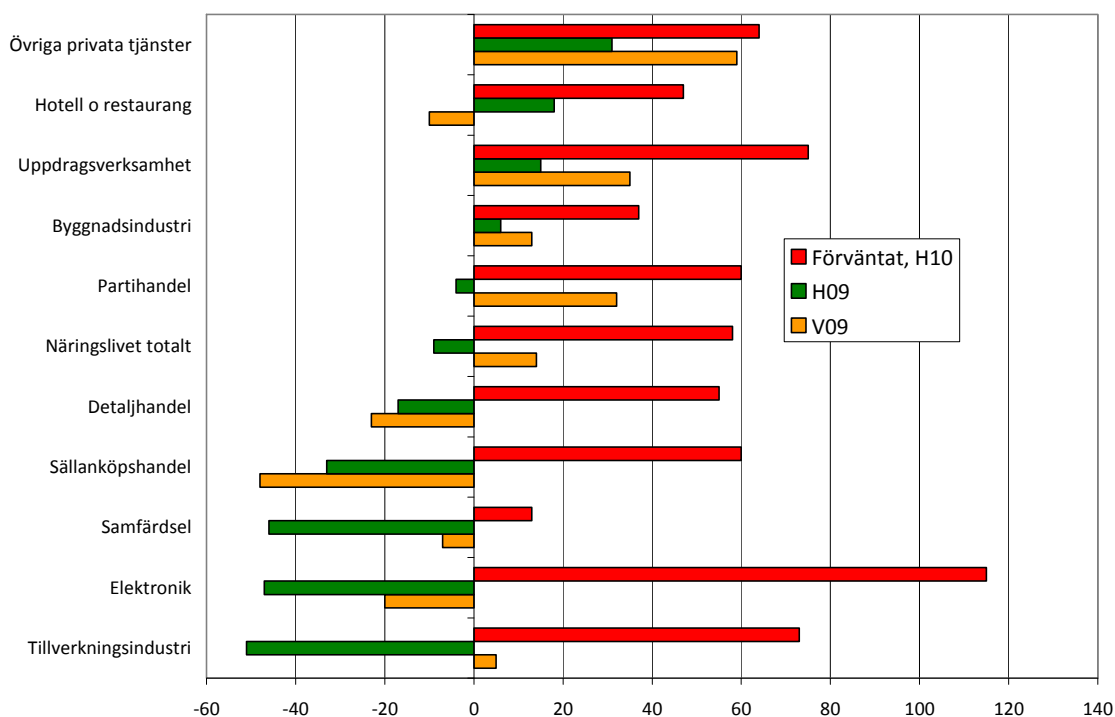
Konjunkturläget i olika branscher

Stimulanser ger tillväxt i byggsektorn

Konjunkturen för landets småföretag verksamma inom den varuproducerande sektorn har försämrats ytterligare. Den samlade konjunkturindikatorn sjönk till minus 21 i höstbarometern jämfört med 2 i våras. Det är företag verksamma inom tillverkningsindustrin som drabbats hårdast av den djupa lågkonjunkturen. Byggindustrin uppvisar också en konjunkturförsvagning från i våras, om än i mindre omfattning jämfört med övriga delbranscher. ROT-avdrag och renoveringar av befintliga fastigheter kan sannolikt ha lindrat nedgången och till viss del kompensert det svaga bostadsbyggandet.

De varuproducerande företagen (tillverkningsindustri samt bygg) förutser en förstärkning av konjunkturen under det närmaste året. Den samlade konjunkturindikatorn bedöms stiga från minus 21 till 86, där de mest optimistiska planerna finns inom tillverkningsindustrin och i synnerhet i elektronikföretagen. Mer än vart annat tillverkningsföretag (53 %) anser att antalet order kommer att öka, något som också förväntas leda till att omsättningen stiger. Byggföretagen bedömer också att konjunkturen stärks och uppvisar en konjunkturindikator som är högre än riksgenomsnittet. Företagens optimism genomsyrar även sysselsättningsplanerna. Närmare 30 % av de varuproducerande företagen räknar med att kunna nyanställa och två av tre bedömer att kunna behålla arbetsstyrkan. Att nästan hälften av tillverkningsföretagen anser att lönsamheten har försämrats sedan förra året reser frågor om den framtida sysselsättningsutvecklingen kan realiseras till fullo.

Nuvarande och förväntat konjunkturläge i olika branscher (Konjunkturindikator exkl nettotalet för beställningar)

Splittrat konjunkturläge bland de varuförmedlande företagen

Konjunkturläget bland landets varuförmedlande företag har fördjupats jämfört med i våras. Konjunkturindikatorn (beställningar ingår ej) föll till minus 19 från minus 2 i den förra undersökningen. Det är första gången som konjunkturindexet för denna del av näringslivet hamnar på dessa låga nivåer. Den svagaste utvecklingen finns inom samfärdsel och sällanköpshandeln, där nettotalet hamnade på minus 46 respektive minus 33. En lägre efterfrågan och en hårdnande inhemsk konkurrens har bidragit till att närmare hälften av företagen anser att omsättningen har minskat den gångna tolv månadersperioden. Det svaga efterfrågeläget är också den främsta orsaken till att samfärdsel-företagen (36 % av företagen) inte kan expandera. Hotell och restaurang är den delbransch som uppvisar det starkaste konjunkturläget, där konjunkturindikatorn blev plus 18. En ökad turism både från utlandet och från infödda svenskar är sannolikt den viktigaste förklaringen till att branschen växer.

De varuförmedlande företagens förväntningar, som i våras var relativt lågt ställda, har reviderats upp på bred front under hösten. Den samlade konjunkturindikatorn förväntas stiga till 51, driven av en ökad omsättningstillväxt. Det är inom partihandeln som det finns störst övervikt av företag vilka förutser en starkare konjunktur. Här anger 68 % att omsättningen kommer att öka. Även handelsföretagen med inriktning mot hushållen är optimistiska om att företagets omsättning ska öka. Lägst förväntningar återfinns bland företagen inom samfärdsel.

Fortsatt tillväxt i tjänsteföretag

Höstens Småföretagsbarometer visar att lågkonjunkturen spridit sig även till den privata tjänstesektorn. Den samlade konjunkturindikatorn (inklusive beställningar) sjönk till 19 från 46 i vårbarometern. Det försämrade konjunkturläget har satt tydliga avtryck i företagens sysselsättning och i orderingången. Trots den trendmässiga nedgången sedan våren 2008 är konjunkturläget alltså starkare än i övriga branscher. Det har också inneburit att konjunkturedgången bland landets mindre tjänsteproducerande företag varit mildare jämfört med lågkonjunkturen i början av 1990-

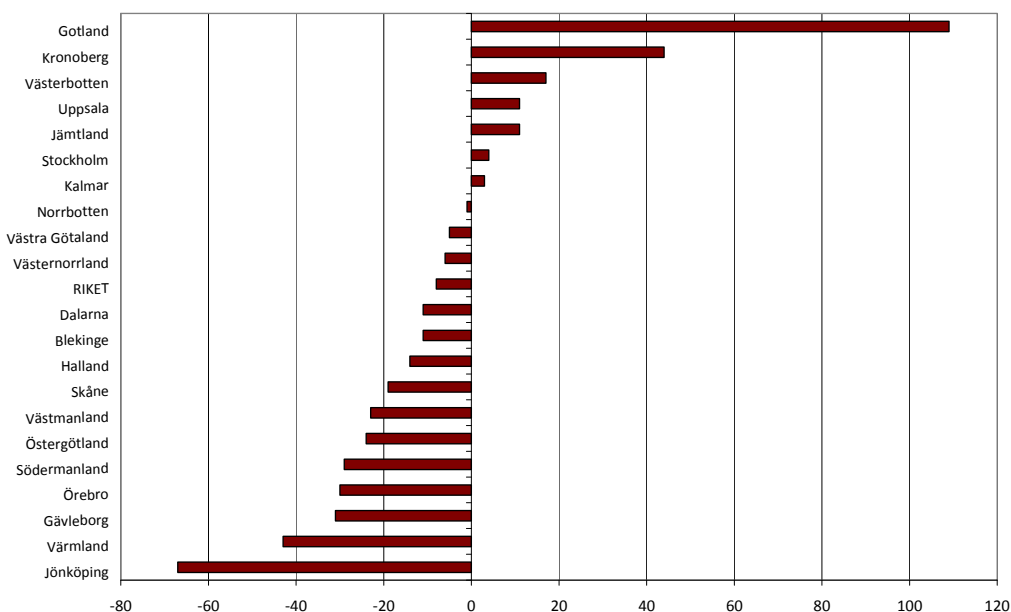
talet då konjunkturindikatorn var negativ. Vissa branschvisa skillnader finns dock. Företag med uppdragsverksamhet har drabbats hårdare av konjunkturedgången jämfört med övriga privata tjänster. Den största avvikelser avser omsättningsutvecklingen, där övriga privata tjänster uppvisar en större övervikt av företag med stigande eller oförändrad omsättningsökning.

Tjänsteföretagen som grupp har också en mer optimistisk syn på den framtida konjunkturutvecklingen än näringslivet i övrigt. Konjunkturindikatorn för de tjänsteproducerande företagen förutses stiga till 115 om ett år och hamnar därmed på en väsentligt högre nivå än den totala småföretagspopulationen. Hälften av företagen anser att ordervolymer om ett år kommer att vara högre och närmare 60 % förutses en ökad omsättning. Baserat på deras egna bedömningar kommer färre företag att minska antalet anställda. Istället planerar mer än vart fjärde företag att nyanställa eller att bibehålla arbetsstyrkan (två tredjedelar av företagen). De mest optimistiska konjunkturbedömningarna görs av företag verksamma inom uppdragsverksamhet där indikatorn bedöms öka till 120 jämfört med 101 för övriga privata tjänsteföretag.

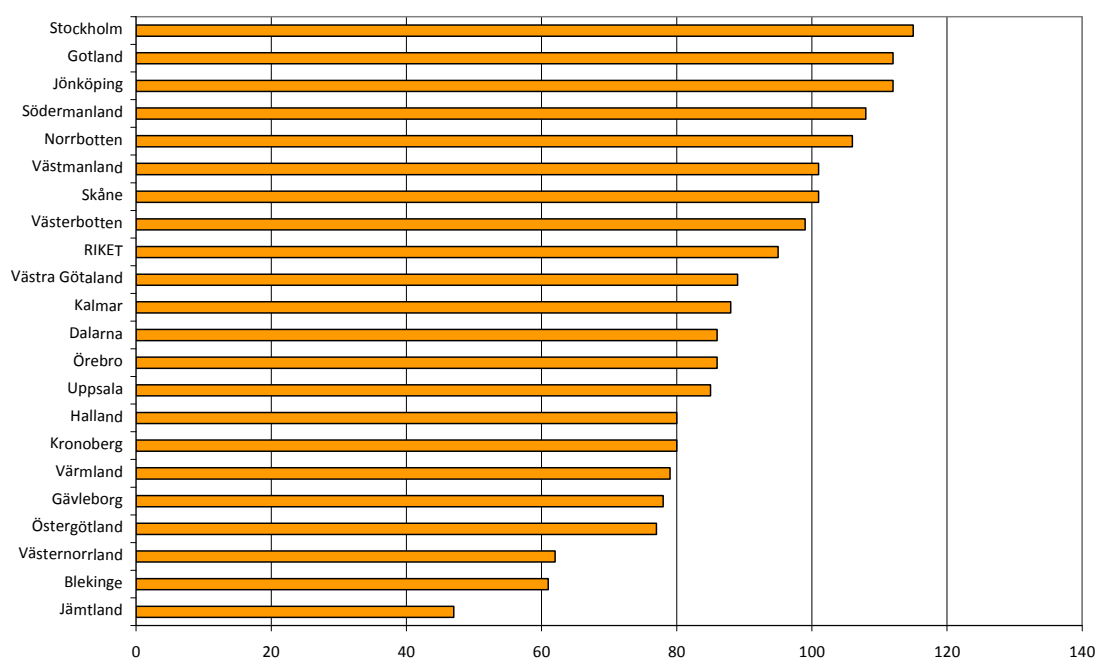
Stora länsvisa skillnader i småföretagskonjunkturen

Den djupa nedgången i småföretagskonjunkturen varierar mellan olika delar av landet. Småföretagarna i Jönköpings och Värmlands län uppvisade det svagaste konjunkturläget i höstens Småföretagsbarometer, där konjunkturindikatorn hamnade på minus 67 respektive minus 43. Starkaste aktiviteten är i Gotlands och Kronobergs län. För det småländska länet har konjunkturen drivits av en högre aktivitet för industriföretagen än i övriga landet, medan det gotländska näringslivet har gynnats av en stark turism. I Jönköpings län fortsätter industrisektorn att vara den huvudsakliga förklaringen till att konjunkturindikatorn sjunker. De mest optimistiska företagen för nästa år finns i Stockholms, Gotlands och Jönköpings län medan Blekinge och Jämtlands län har en försiktig bedömning om konjunkturen. För mer information om den regionala utvecklingen se respektive länsrapport som finns tillgängligt på Företagarnas och Swedbanks hemsidor.

Konjunkturindikatorn per län, under de senaste tolv månaderna

Konjunkturindikatorn per län, förväntningar

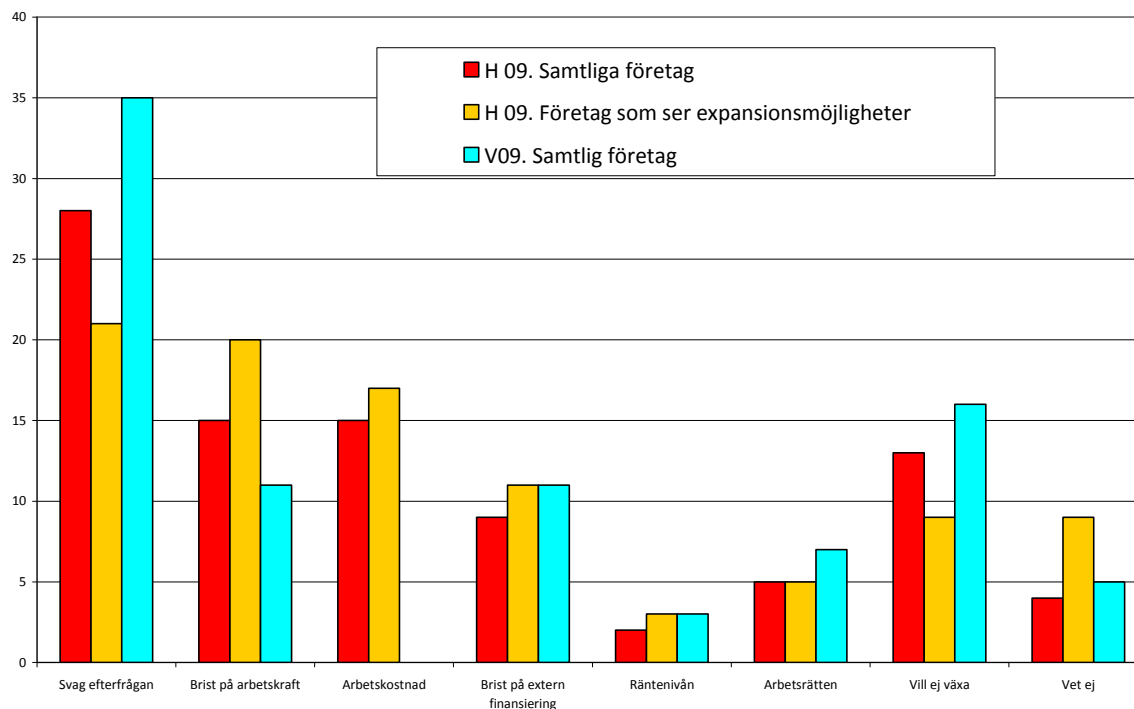
Tillväxtmöjligheter och tillväxthinder

64 % av företagen anser att det finns goda utsikter att expandera, vilket är en något större andel än för ett halvår sedan. De största expansionsmöjligheterna finns i företag som har sin huvudsakliga försäljning gentemot svenska hushåll och företag med exportverksamhet. Särskilt positiva är tillverknings- och partihandelsföretagen, där 70 % anser att det finns goda tillväxtmöjligheter. Att företagarna ser möjligheter för en ökad expansion är en positiv konjunktursignal.

En *svag efterfrågan* upplevs alltjämt som det enskilt största tillväxthindret bland landets småföretag, med en andel på 28 % av företagen jämfört med 35 % i våras. Detta är särskilt framträdande inom industrin där närmare 40 % anser att det svaga efterfrågeläget begränsar företagets expansionsmöjligheter. Inom den varuförmedlande sektorn uppvisar också närmare en tredjedel av företagen (29 %) en otillräcklig efterfrågan som det största tillväxthindret. Det är främst företag verksamma inom samfärdsel som detta var särskilt framträdande, en andel på 36 %. I hotell och restaurangföretagen var detta tillväxthinder inte lika tydligt (17 % av företagarna). I tjänsteföretagen anser vart fjärde företag att bristfällig efterfrågan är ett hinder för ökad tillväxt.

Det näst största tillväxthindret är *bristen på lämplig arbetskraft*, med en andel på 15 % av företagen. Det är en hög siffra med hänsyn till det svaga konjunkturläget och den stigande arbetslösheten och visar tydligt på en dålig matchning på arbetsmarknaden. De branschvisa skillnaderna är dock stora. Det är framför allt inom bygg- och tjänstesektorn som rekryteringssvårigheterna är mest framträdande (anges av 27 % respektive 22 % av företagen). Det är också i dessa branscher som flest företag tvingas tacka nej till nya order på grund av brist på lämplig arbetskraft.

De viktigaste hindren för ökad expansion

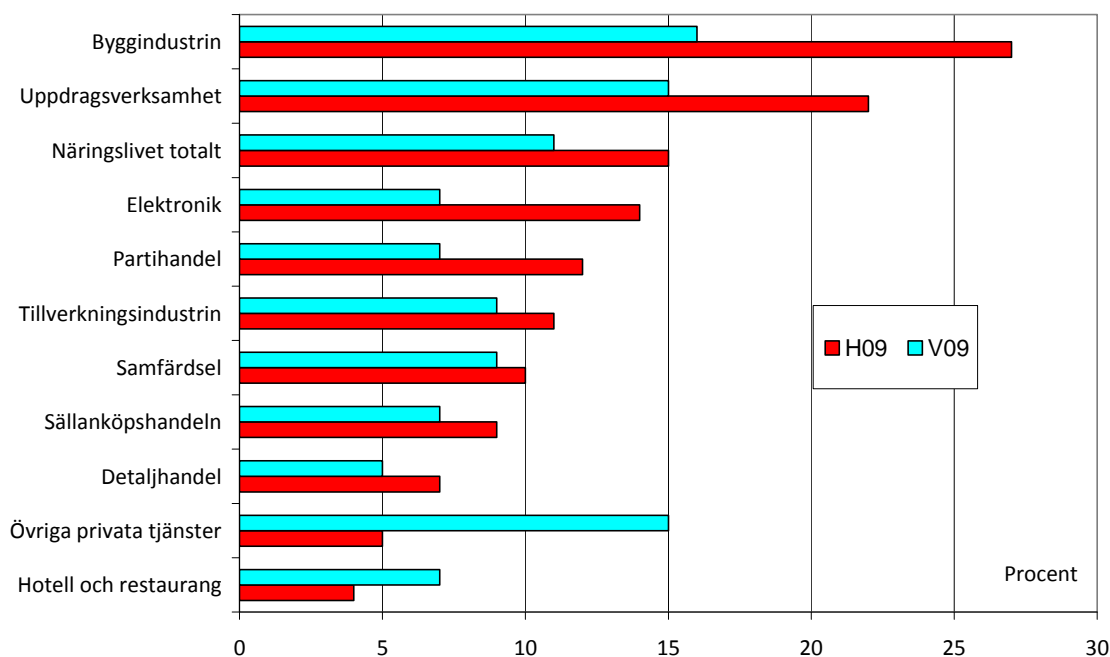
Anm: Ett ytterligare svarsalternativ i höstbarometern innebär att resultaten inte är helt jämförbara med vårbarometern

Drygt var tionde företag som ser expansionsmöjligheter *vill ej växa*. Det är en andel som ligger relativt stabilt över tiden och visar att det snarare är ett strukturellt än konjunkturellt expansionshinder. I företag med färre än 5 anställda anger vart femte företag att de inte vill växa. Generationsskiften, krångel med regelverk och administrativ börda som växer med företaget kan vara några förklaringar.

Arbetskraftskostnader anges som hinder för expansion av 15 % av småföretagen, och är mer vanligt förekommande i de arbetsintensiva branscherna, exempelvis handelssektorn. Höstens barometer var den första där vi frågade om denna faktor. Andelen företag som anser att *arbetsrätten* hindrar företaget från att expandera uppgår till 5 %. Det alltså svaga efterfrågeläget kan vara en bidragande orsak till att de arbetsrättsliga reglerna upplevs som mindre bekymmer för en framtida expansion.

Svårigheter att expandera på grund av *bristande extern finansiering* upplevs av 9 % av företagen. De branschvisa skillnaderna är små. Företag som ser expansionsmöjligheter uppvisar dock en något högre andel. Att riskkapitalförsörjningen uppfattas som ett mindre hinder för tillväxt kan sannolikt förklaras av den svaga efterfrågan på kapital inte minst på grund av fallande investeringar i näringslivet och ett lågt kapacitetsutnyttjande. Det är först när resursutnyttjandet stiger och investeringsbehovet i företagen tar fart, som ökade krav kommer att ställas på en välfungerande kreditförsörjning.

Småföretagens arbetskraftsbrist

Anm: Ett ytterligare svarsalternativ i höstbarometern innebär att resultaten inte är helt jämförbara med vårbarometern

Vart fjärde företag har likviditetsproblem

Den globala konjunkturedgången och en världsomspännande finanskris har inneburit stora problem för företagen. För andra mätningen i rad har en fråga ställts i Småföretagsbarometern om företagen har haft tillfälliga likviditetsproblem under det senaste halvåret. Vart fjärde företag anser att de har haft det, vilket är en ökning från vart femte i våras. Den främsta anledningen till detta är en kraftigt minskad efterfrågan på företagets varor eller tjänster. Detta svarar 30 % av företagen jämfört med 27 % i våras. Det näst vanligaste svaret är sena betalningar från kunder, vilket 27 % av företagen anger. Att likviditetsproblemen skulle uppstå till följd av svårigheter att erhålla bankkrediter eller externt kapital anges av 12 % av företagen, vilket är något lägre jämfört med 15 % i vårbarometern.

Offensiva satsningar trots djup lågkonjunktur

Globaliseringen och en tilltagande internationell konkurrens innebär både möjligheter och hot för de svenska småföretagen. Kraven på ökad effektivitet och förnyelse blir allt viktigare. Den djupa lågkonjunkturen måste således mötas både med kostnadsbesparingar men också av framtidssatsningar inför en kommande konjunkturuppgång.

Höstens barometer visar att drygt en tredjedel av företagen, 37 %, planerar att öka investeringarna i maskiner, byggnader och/eller utbildning av personal under det närmaste året. Det får betraktas som en relativt hög andel med hänsyn till det osäkra konjunkturläget och den pressade lönsamheten. Endast vart tionde företag räknar med minskade investeringar. De största investeringsplanerna finns inom exportföretagen och i synnerhet elektronikindustrin, där omkring hälften av företagen förutser att öka investeringarna.

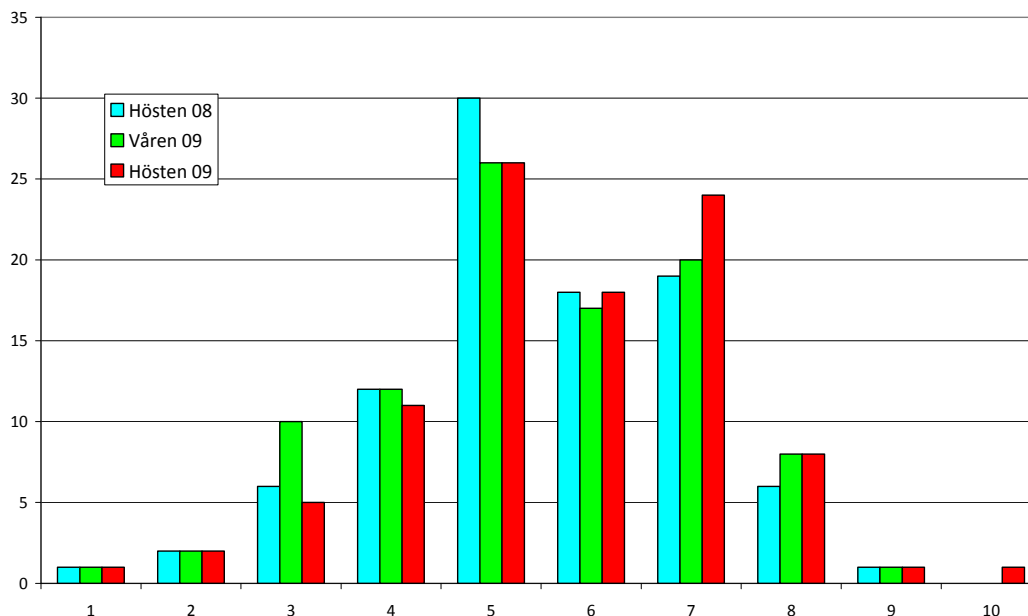
Bland framtidssatsningarna finns också framtagandet av nya produkter/tjänster, vilket på sikt stärker det enskilda företagets konkurrenskraft. I höstens Småföretagsbarometer har företagen fått ange hur dessa satsningar utvecklats det senaste året. Trots den kraftiga konjunkturedgången har mer än

var tredje företag ökat satsningarna både på nya produkter och nya marknader. Det är en utveckling som väntas fortsätta. Nästan 40 % av småföretagarna planerar ökade satsningar det närmaste året medan endast 3 procent förutser neddragningar. Elektronik- och partihandelsföretagen toppar, där hälften av företagen planerar större satsningar för att få fram nya produkter. En annan positiv signal är att 40 % av landets småföretag fortsätter att investera i nya marknader/marknadssegment. Det tyder på att den pågående internationaliseringsprocessen i småföretagen fortsätter även under en lågkonjunktur. Satsningarna kan också vara ett led för att diversifiera småföretagens marknader och för att minska sårbarheten vid konjunktursvängningar, inte minst för underleverantörer till bilindustrin.

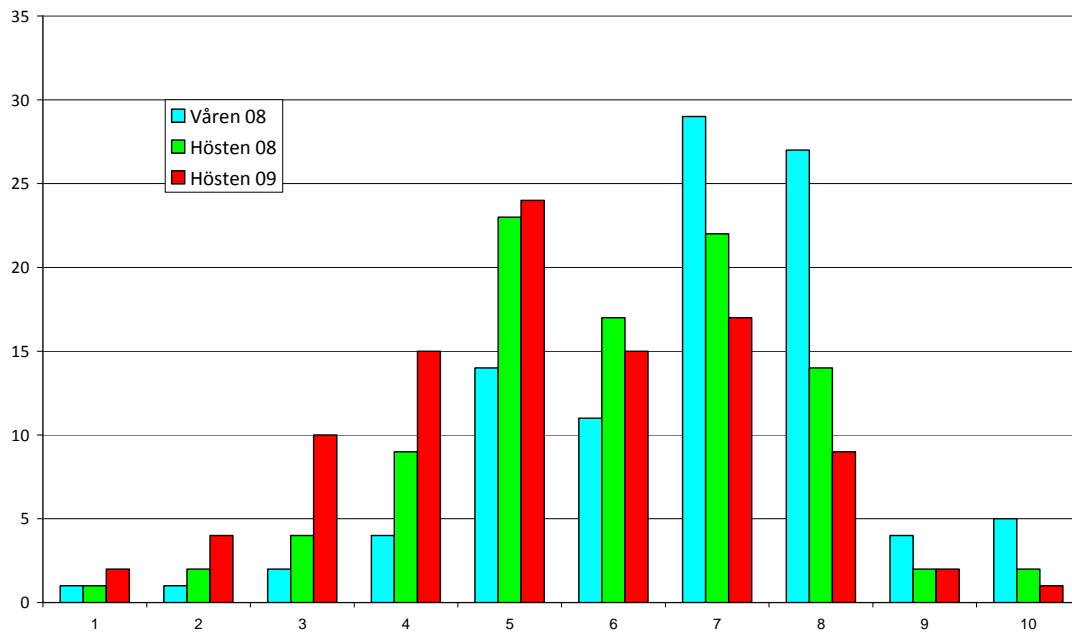
Förbättringar i företags- och konjunkturklimatet

Utifrån en tiogradig skala, där 1 är mycket svagt och 10 är mycket starkt, får småföretagen bedöma det aktuella företagsklimatet och konjunkturläget. I genomsnitt blev betyget för företagsklimatet 5,7, vilket är något högre än 5,4 vid mätningstillfället i våras. Andelen företag som anger ett betyg högre än 5 har ökat och var i höstbarometern 52 % jämfört med 46 % i våras samt 44 % för ett år sedan. Mest nöjda med företagsklimatet är företag verksamma inom de varu- och tjänsteproducerande branscherna. Motsvarande betyg avseende konjunkturläget blev 5,4 där 44 % av landets mindre företag uppgav ett betyg som var högre än 5. Företag med hushåll som slutkund gav det högsta betyget (5,7) medan exportföretag och de med försäljning mot den offentliga sektorn hade det lägsta betyget (5,0).

Sammanfattande betyg för företagsklimatet
(Betygsskala 1-10, där 1 är mycket svagt och 10 är mycket starkt)

**Sammanfattande betyg för konjunkturläget för närvarande
(Betygsskala 1-10, där 1 är mycket svagt och 10 är mycket starkt)**

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern mäter hur småföretagarna uppfattar det ekonomiska läget idag och inom den närmaste framtiden. Barometern omfattar företag med 1–49 anställda och baseras på telefonintervjuer som genomfördes av SIFO Research International under oktober 2009. Samtliga barometrar och bilagor kan hämtas hem från respektive organisations hemsida på Internet.

SWEDBANK OCH SPARBANKERNA

Postadress: 105 34 Stockholm

Telefon: 08-585 900 00

Telefax: 08-585 910 26

Internet: www.swedbank.se

FÖRETAGARNA

Postadress: 106 67 Stockholm

Telefon: 08-406 17 00

Telefax: 08-24 55 26

Internet: www.foretagarna.se